

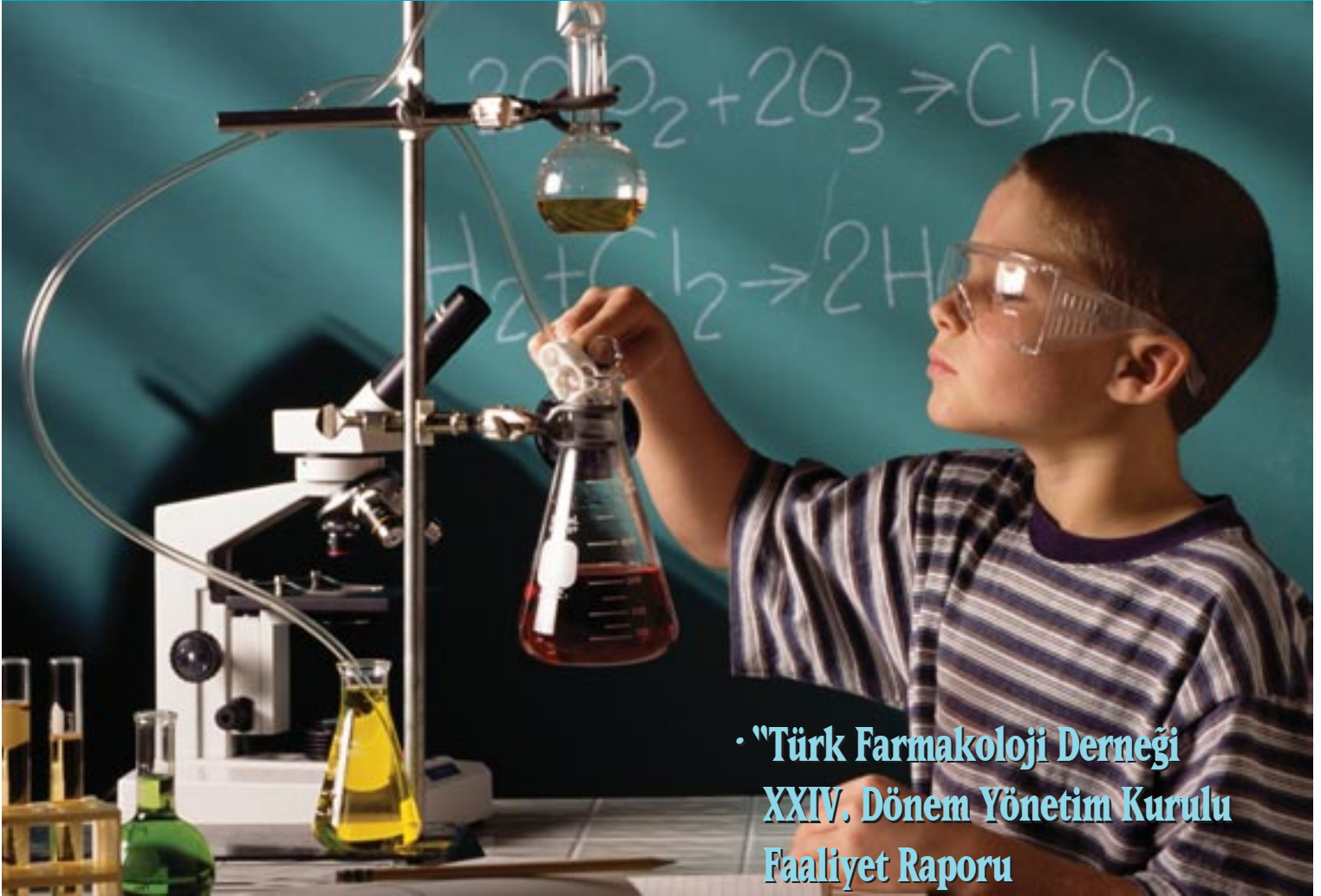
TÜRK FARMAKOLOJİ DERNEĞİ

SAYI:79 OCAK - MART 2004

BÜLTENİ

ÜÇ AYDA BİR YAYIMLANIR

• "Türk Farmakoloji Derneği XXIV. Dönem Yönetim Kurulu Faaliyet Raporu

- Türk Farmakoloji Derneği Genel Kurulu Divan Tutanağı
- Türk Farmakoloji Derneği Farmakoloji Eğitiminde Kuşaklararası Bilimsel Etkileşme Seminer Programı
- Neden Yayın Yapıyoruz?
- Bilim Etiği
- Literatürden
- Tez özeti

TÜRK FARMAKOLOJİ DERNEĞİ BÜLTENİ

SAYI:79 OCAK - MART 2004
ÜÇ AYDA BİR YAYIMLANIR

Türk Farmakoloji Derneği Yayını

Sahibi

Prof. Dr. Mehmet MELLİ

Sorumlu Yayın Müdürü

Prof. Dr. A. Tanju ÖZÇELİKAY

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Nurettin ABACIOĞLU

Doç. Dr. Alper B. İSKİT

Prof. Dr. Çimen KARASU

Prof. Dr. Can PEKİNER

Prof. Dr. Yusuf SARIOĞLU

Doç. Dr. Özlem UÇUR

Bülten Ücretsiz Olarak
Farmakoloji Derneği Üyelerine Gönderilir.

Yazışma Adresi

Prof. Dr. A. Tanju ÖZÇELİKAY

Ankara Üni. Eczacılık Fakültesi

Farmakoloji Anabilim Dalı

Tandoğan, 06100 ANKARA

Tel: (0-312) 212 68 05/2225

Faks: (0-312) 213 36 71

e-posta:

ozcelika@pharmacy.ankara.edu.tr

Bültende yayınlanan yazıların sorumluluğu
yazarlarına aittir.

www.tfd.org.tr

Uygulama ve Baskı:

Alp Ofset (0-312) 230 09 97

Ali Suavi Sokak No:60 Maltepe/ANKARA

web site:www.alpofset.com.tr

Önsöz

Değerli Meslektaşlarım,

Bilindiği üzere Derneğimizin XXV. seçimli olağan genel kurul toplantısı 26 Aralık 2003 tarihinde yapılmış ve yönetim kurulu üyeliklerine Prof. Dr. Mehmet Melli, Prof. Dr. Sedef Gidener, Prof. Dr. Tanju Özçelikay, Prof. Dr. Hakan Ozer, Prof. Dr. Öner Süzer, Doç. Dr. Bahar Tunçtan ve Doç. Dr. Musfa Birincioğlu seçilmiştir. Dernek yönetim kurulu yaptığı toplantıda, Başkanlığa Prof. Dr. Mehmet Melli'yi, II. Başkanlığa Prof. Dr. Sedef Gidener'i, Genel Sekreterliğe Prof. Dr. Tanju Özçelikay'ı, Saymanlığa Prof. Dr. Hakan Ozer'i seçmiştir.

Yönetim kurulumuz, sizin hislerinize de tercüman olarak, Prof. Dr. Meral Tuncer başkanlığında Prof. Dr. İnci Erdemli, Prof. Dr. Hülya Güven, Prof. Dr. Şule Oktay, Prof. Dr. Can Pekiner, Doç. Dr. Bahar Tunçtan, ve Dr. Melih Önder Babaoğlu'ndan oluşan bir önceki yönetim kuruluna yaptıkları hizmetler için teşekkür etmeyi bir borç bilmektedir. Bizim görevimiz; esas amacın farmakoloji camiasına hizmet etmek olduğu bu bayrak yarışında, bir önceki yönetim kurulundan aldığımız bayrağı en iyi şekilde bir sonraki yönetim kuruluna devretmektir. Bu uzun soluklu koşu esnasında sizlere en iyi hizmeti etmek ve sizleri en iyi şekilde temsil etmek esas görevimizdir.

Bu genel kurulda yönetim kurulu için bir liste çalışması yapılmış ve seçimlere birlikte çalışmayı taahhüt eden bir liste ile girilmiştir. Ortaya çıkan bu liste farmakoloji ailesinin "muhteşem yedilisi" değildir. Gururla söylemek gerekir ki, farmakoloji ailesi son derece nezih bir topluluktur ve bu görevi yerine getirebilecek çok fazla sayıda ekip ailemiz içinde vardır. Genel kurulumuz yapılan seçimler sonunda, bu listeden beş arkadaşımızı ve yine hizmete talip olduğunu farmakoloji camiasına bildiren iki arkadaşımızı yönetim kuruluna seçmiştir. Genel kurulun iradesiyle seçilen yönetim kurulumuz tüm üyeleriyle birlikte ve dayanışma içinde kendisinden beklenen işlevleri yerine getirmek için gayret gösterecektir. İlerki yıllarda sadece bir ekip değil, çeşitli ekiplerin programlarıyla birlikte göreve talip olmalarının, farmakoloji camiası için daha doğru olacağını düşünüyorum.

Yönetim kurulumuz yaşama geçirmeyi planladığı projeleri önümüzdeki günlerde elektronik ortamda ve bültende sizlerle paylaşmayı ve sizlerin katkılarıyla son şeklini vermeyi planlamaktadır. Unutmamak gerekir ki, farmakoloji camiasına hizmet etmek, yönetim kurulunun dernek üyelerine "lütfu" değil, esas görevidir. Bu işlevi yerine getirirken sizin katkılarınız, sizlerden gelecek "sinyal" ler, bu işlevin yapısal ve kalıcı hale gelmesinin esas nedeni olacaktır.

Bültenin iç sayfalarında duyurusunu bulacağımız ve 13. s.ü 25-27 Şubat 2004 tarihlerinde Kartalkaya/Bolu'da yapılacak olan "Farmakoloji Eğitiminde Kuşaklararası Bilimsel Etkileşme" Seminerlerinde buluşmak üzere hepinize saygılarımı ve sevgilerimi sunarım.

Prof. Dr. Mehmet Melli

Duyurular

EPHAR 2004 - Porto, Portugal 14-17 July

Registration and call for abstracts

Registration and abstract submission is open.

Please visit EPHAR2004 home page at www.ephar2004.org.

A PDF document containing relevant information concerning
EPHAR2004 meeting is available at

http://www.ff.up.pt/spf/ephar2004/ephar2004_instructions.pdf

Looking forward to seeing you in Porto

By the Organizing Committee

Jorge Gonçalves

IUPHAR receptor database on the web.

From: michael.spedding@fr.netgrs.com

Please find attached a release about the NC-IUPHAR
receptor database which

is now publically available on the web.

<http://www.iuphar-db.org/iuphar-ic>

<http://www.iuphar-db.org/iuphar-rd>

Türk Farmakoloji Derneği

XXIV. Dönem Yönetim Kurulu

Faaliyet Raporu 26 Aralık 2003

24 Aralık 2001 tarihinde yapılan XXIV. Genel Kurul'da seçilen Yönetim Kurulu'muzun iki yıllık görevi süresince gerçekleştirdiği faaliyetler şunlardır:

- 1) "Farmakoloji Eğitiminde Kuşaklararası Bilimsel Etkileşme Seminerleri"nin 11.si 20-22 Mart 2002 tarihleri arasında Kastamonu- Ilgaz'da "Prof.Dr.Dündar Berkan" adına düzenlendi. Doç.Dr.Bahar Tunçtan'ın organizasyonunu üstlendiği bu toplantı Prof.Dr.Dündar Berkan hocamızı anarak başladı ve çeşitli üniversitelerden doçentlik aşamasındaki 5 genç arkadaşımızın yaptıkları çalışmaları sunuşları ile devam etti.
- 2) IUPHAR Genel Sekreteri Prof.Vanhoutte'un önerisi ile Servier İlaç firması tarafından verilen "Servier Genç Araştırmacılar Farmakoloji Ödülleri"nin dağıtım töreni de Ilgaz'daki "Kuşaklararası Bilimsel Etkileşme Seminerleri"nde gerçekleştirildi. Bildiğiniz gibi bu yarışmada amaç Türkiye'de farmakoloji alanında çalışan genç araştırmacıları teşvik etmek olup, ödül 2002-IUPHAR Dünya Farmakoloji Kongresine katılma olanağı sağlamaktı. Ödül töreni için Prof.Vanhoutte Servier Firmasının yetkilileri ile birlikte Ilgaz'a geldi. Bu yarışma ile 9 genç araştırma görevlisi üyemiz San Francisco'da yapılan Kongre'ye katılma olanağı buldular. San Francisco'daki Kongre'de bir diğer etkinlik de IUPHAR 'ın Genel Kurulu'nun yapılmasıdır. Bu Genel Kurul'da derneğimizi delege olarak Prof.Dr. Meral Tuncer temsil etti ve IUPHAR Başkanlığına da Prof.Vanhoutte seçildi.
- 3) Farmakoloji Eğitiminde Kuşaklararası Bilimsel Etkileşme Seminerleri'nin 12.si ise "Prof.Dr.İzzet Kantemir" adına yine Ilgaz'da 12-14 Mart 2003 tarihinde gerçekleştirildi. Bu toplantıda da Hocamız anıldı, genç arkadaşlarımızın sunuları tartışıldı ve böylece Farmakoloji topluluğunun kuşaklararası

bilimsel ve sosyal etkileşim ortamı sağlanmaya çalışıldı.

- 4) Derneğimizin Klinik Farmakoloji alanında daha aktif çalışmalar yapmasını sağlamak üzere önceki dönemlerde oluşturulan "Klinik Farmakoloji Çalışma Grubu" Prof.Dr.Şule Oktay başkanlığında çalışmalarına devam etmiştir. Bu grup daha sonra kurulacak çalışma grupları için de geçerli olacak "Çalışma Grupları İç Yönergesi" hazırlamıştır. Bu yönerge bültenimizde ve web sayfamızda sizlere duyurulmuştur. Ayrıca Klinik Farmakoloji Çalışma Grubuna üyelik koşulları da oluşturulmuş ve bülten aracılığı ile sizlere duyurulmuştur. Ancak geçtiğimiz dönem içinde başvuruların az olması nedeniyle konu Kongre sırasındaki bir iş toplantısında tartışılmıştır. Sonuç olarak çalışma grupları için hazırlanan yönergenin işlevini kaybettiği görüşü hakim olmuş ve bu nedenle çalışma gruplarına katılımın isteyen tüm üyelerimize açık olması kararı alınmıştır.
- 5) Yönetim Kurulumuz 5 Haziran 2002 tarihli toplantısında "Klinik Toksikoloji Çalışma Grubu"nun kurulmasına ve iç yönergeye uygun çalışmalar yapmak üzere Prof.Dr.Yeşim Tunçok'un görevlendirilmesine karar vermiştir. Prof. Tunçok da yakın zaman içinde aktif çalışmalarına başlayacaktır.
- 6) Klinik Farmakoloji Çalışma Grubu'nun önceki dönemde gerçekleştirdiği "Rasyonel Farmakoterapi Sempozyumu -Yaşlılarda İlaç Kullanımı" toplantılarını bu dönemde "Gebelikte İlaç Kullanımı" konulu sempozyum izlemiştir. Öncelikle pratisyen hekim ve uzman klinisyenlere yönelik bu sempozyum 5 Haziran 2002 tarihinde Ankarada gerçekleşmiştir. Bu toplantının tekrarı ise 21 Ekim 2002 tarihinde Eskişehir'de yapıldı. Bu toplantılardan alınan geribildirimlerin son derece olumlu olduğunu ve

Türk Farmakoloji XXIV. Dönem Yönetim Kurulu Faaliyet Raporu 26 Aralık 2003

- daha çok hekime ulaşmak için devam etmesi için yoğun istek bulunduğunu memnuniyetle ifade etmek isterim.
- 7) Derneğimiz etkinliklerinden bir diğeri de eğitim sempozyumlarıdır. Bu kapsamda olmak üzere "Etik Kurul Başvuru Dosyalarının Sistemik İncelenmesi" konulu bir toplantı 7-8 Kasım 2002 tarihinde İstanbul'da yapılmıştır. Bu toplantı Derneğimiz Klinik Farmakoloji Çalışma Grubu ile Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Araştırma Etik Kurulu'nun ortak faaliyeti şeklinde planlanmış ve Prof.Dr. Filiz Onat ve Dr.Melih Babaoğlu'nun değerli katkıları ile gerçekleşmiştir. Yerel Etik Kurullarda görev yapan farmakologlar klinik araştırma dosyalarının değerlendirilmesinde yaşanan problemlerin çözümünde ve etik kurullar arasında eşgüdümün sağlanmasında önemli rol oynayabilirler. Bu nedenle yönetim kurulumuz üyelerimizin bu konudaki eğitim gereksinimlerine yönelik toplantı yapma gereğini duymuştur. Ayrıca 14 Kasım 2002 tarihinde Belçika'da yapılan "Avrupa'da Klinik Araştırma Eğitim Programları" ile ilgili bir toplantıya Derneğimiz temsilen Dr.Ümit Yaşar katılmıştır.
- 8) Yönetim Kurulumuz Bültenin Ocak 2002 tarihinden itibaren üç ayda bir yayınlanmasına karar vermiştir. Bu karar bülten yayın kurulunun önerisi üzerine ve bültenin içerik yönünden iyileştirilmesindeki sıkıntılar nedeniyle alınmıştır.
- 9) Derneğimiz web sayfası Dr.Murat Yıldırım ve Uzm.Ecz. Burak Kandilci'nin değerli katkıları ile www.tfd.org.tr adresinde devam etmekte ve her üç ayda bir yenilenmektedir.
- 10) TTB-Uzmanlık Dernekleri Koordinasyon Kurulu'nda derneğimiz Prof.Dr.Emine Demirel-Yılmaz ve Doç.Dr. Ersin Yarış tarafından temsil edilmiştir. Bu kurulun çalışmaları ile ilgili gelişmeler sizlere bülten aracılığı ile duyuruldu. Ayrıca derneğimiz İzmir'de yapılan 7. Tıp Kurultayına yeterlilik kurulunun aktivitelerini tanıtan 2 poster ile katılmıştır.
- 11) XVII. Ulusal Farmakoloji Kongresi, 1.Klinik Farmakoloji Sempozyumu ve Türk-Hollanda Farmakoloji Dernekleri ortak toplantısı Belek- Antalya'da 17-21 Ekim 2003 tarihinde Prof.Dr.Şule Oktay' sekreterliğinde gerçekleştirildi. 285 kişinin katıldığı kongrede panel, konferans, sözlü sunumlar, poster sunumu yapıldı. Kongre süresince Dünya Sağlık Örgütü işbirliği içinde Rasyonel Farmakoterapi Kursu da yapıldı.
- 12) Derneğimiz Yeterlilik Kurulu'nun uzmanlık, doktora ve yüksek lisans eğitiminde amaç-hedefler ve ders programları ile ilgili çalışmaları, Ocak 2003'de web sayfamızda görüşlerinize ve önerilerinize sunulmuştur. Yeterlilik Kurulu daha sonra çalışmalarına son şeklini vermiş ve Genel Kurul'a kadar incelenmesi amacı ile tekrar web sayfamızda yayınlamıştır. Şimdi ise Yeterlilik Kurulu Yönergesi gereği "Mezuniyet sonrası farmakoloji eğitiminde çekirdek program çalışması" Genel Kurul'un onayına sunulacaktır.
- 13) İlaç Endüstrisi İşverenler Sendikası (İEİS) tarafından derneğimize sağlanan "Türkiye İlaç Kılavuzu-2003 formülleri" anabilim dallarındaki dernek sorumluları aracılığı ile üyelerimize ulaştırılmıştır. Ayrıca kongre sırasında da kısıtlı sayıda üyelerimize sunulmuştur. İEİS yöneticilerine ve değerli hocamız Prof.Dr.Oğuz Kayaalp'e katkılarından dolayı teşekkür ediyoruz.
- 14) Sağlık Bakanlığında yürütülmekte olan "Tıpta Uzmanlık Tüzük Taslağı" ile ilgili çalışmalar kapsamında derneğimizi de görüşleri alınmıştır. Kongremizde yapılan bir iş toplantısında bu konu siz üyelerimiz ile tartışılmış, görüşlerinize doğrultusunda hazırlanan rapor sağlık bakanlığına gönderilmiştir. Yakın zamanda aldığımız bilgiye göre derneğimizin Tıbbi Farmakoloji ile ilgili görüşleri aynen kabul edilmiştir.
- 15) Derneğimizin toplam 572 üyesi bulunmaktadır. 2002-2003 yıllarında 47 üye kaydedilmiştir. Bir üyemiz vefat etmiştir.

Türk Farmakoloji XXIV. Dönem Yönetim Kurulu Faaliyet Raporu 26 Aralık 2003

ÖNERİLER:

1) Yönetim Kurulumuz, ulusal kongrelerimizin yakın ilişkide olabileceğimiz ülkelerin Farmakoloji Dernekleri ile birlikte düzenlenmesini önermektedir. Antalya'da XVII. Ulusal Farmakoloji Kongremiz sırasında yapılan Türk-Hollanda Farmakoloji Dernekleri ortak toplantısının çok olumlu geçtiği kanısındayız. Bu ortak toplantılarla derneğimiz daha

büyük katılımlı kongrelere ev sahipliği yapabilmek için deneyim kazanacaktır.

2) Yönetim Kurulu'muz Klinik Farmakoloji alanında daha aktif çalışmalar yapılması gerektiği görüşündedir.

3) TFD bursu Araştırma görevlileri desteklenerek EPHAR-IUPHAR toplantılarına katılmalarının sağlanmasını önermekteyiz.

Türk Farmakoloji Derneği 2003 Yılı Kesin Hesap Bilançosu

GELİR

XVII. Farmakoloji kongresi geliri	19.860.735.000
Bülten reklam geliri	4.200.000.000
Üye aidatları	899.850.000
Banka mevduat geliri	9.552.143.000
2002 yılından devir	57.421.412.000
	91.934.140.000 TL.

GİDER

Posta, kargo, telefon	1.702.626.000
Bülten basımı	3.330.000.000
Fotokopi, kırtasiye	440.600.000
Web sayfası, toplantı vd	3.314.450.000
IUPHAR, EPHAR aidatı	2.679.773.000
	11.467.449.000 TL.

2003 yılı nakit miktarı : 80.466.510.000 TL.

Türk Farmakoloji Derneği

Genel Kurulu Divan Tutanağı

06-08-163 kod numarası ile faaliyetini sürdüren Türk Farmakoloji Derneği'nin olağan genel kurul toplantısı 26-12-2003 tarihinde saat 17:00'da, Hacettepe Üniversitesi Merkez Kampüsü Kültür Merkezi Yeşil Salon adresinde, Hükümet Komiserinin gözetiminde, daha önce ilanla duyurulan gündem maddelerini görüşmek üzere toplandı.

- 1) Gerekli çoğunluğun sağlanması üzerine açılış Dernek Başkanı Prof. Dr. Meral Tuncer tarafından yapıldı. Ulu önder Atatürk ve şehitlerimiz adına bir dakikalık saygı duruşu yapıldı ve İstiklal Marşı okundu.
- 2) Divan Başkanlığı seçimi yapıldı. Divan Başkanlığına Prof. Dr. Oğuz Kayaalp, katip üyeliklere Prof. Dr. Emine Demirel Yılmaz ve Prof. Dr. Hakan Gürdal oy birliği ile seçildi. Divan başkanı ilan edilen gündemi okudu ve gündem maddelerinin görüşülmesine geçildi.
- 3) Yönetim Kurulu Faaliyet Raporu dernek sekreteri Prof. Dr. İnci Şahin Erdemli tarafından okundu ve görüşmeye açıldı. Üyelerden Prof. Dr. Nurettin Abacıoğlu Yönetim Kurulunu yaptıkları güzel çalışmalar için kutladı.
- 4) Sayman Prof. Dr. Can Pekiner derneğin mali durumunu gösteren gelir-gider hesabını ve Prof. Dr. Nurettin Abacıoğlu Denetleme Kurulu Raporunu kurula sundu. Raporlar üzerinde söz almak isteyen olmadığı için, oylamaya geçildi ve yönetim ve denetleme kurulu raporları oy birliği ile ibra edildi.
- 5) 2003-2005 bütçe taslağı Sayman Prof. Dr. Can Pekiner tarafından sunuldu ve oy birliği ile kabul edildi.
- 6) "Mezuniyet Sonrası Farmakoloji Eğitiminde Çekirdek Program" görüşmeye açıldı. Prof. Dr. Oğuz Kayaalp Klinik Farmakoloji dersine, Farmakoekonomi, Farmakovijilans, İlaç Tüketimi ("utilisation") başlıklı

ilaç epidemiyolojisi konularınının eklenmesini istedi. Doç. Dr. Mehmet Uğur Farmakolojide Ölçme Değerlendirme Yöntemleri ve Bilgisayar Uygulamaları dersinin içeriğinde "doğa yasaları" sözcüklerinin olmaması gerektiğini söyledi. Belirtilen değişikliklerle program, Genel Kurul onayına sunuldu. "Mezuniyet Sonrası Farmakoloji Eğitiminde Çekirdek Program" oy çokluğuyla ile (81 kabul 2 ret) Kabul edildi.

- 7) Derneğin TTB-UDKK temsilcisi olarak Prof. Dr. Ersin Yarış ve Prof. Dr. Sedef Gidener oy birliği ile seçildi.
- 8) Türk Farmakoloji Derneği Yeterlilik Kurulu seçimine geçildi ve mevcut Yeterlilik Kurulu oy birliği ile tekrar seçildi.
- 9) Dernek Yönetim Kurulu'nun Dernek Tüzüğü'nün 1. ve 19. maddelerinde değişik önerisi görüşmeye açıldı. 1. maddeyle ilgili olarak, Dernek adının "Türk Farmakoloji ve Klinik Farmakoloji Derneği" olarak değiştirilmesi teklif edildi. Prof. Dr. Nurettin Abacıoğlu isim değişikliği yerine "faaliyet alanının temel ve klinik farmakoloji" olarak değiştirilmesini önerdi. Prof. Dr. Mehmet Melli mevcut adın tüm alanlar kapsadığını, her faaliyet alanının isme eklenmesinin sorun yaratacağını ifade etti. Prof. Dr. Tayfun Uzbay Klinik Farmakoloji dikkate alınacaksa, Tıbbi Toksikoloji'nin de yeni tıpta uzmanlık tüzüğü gereği dikkate alınması gerektiğini söyledi. Yönetim Kurulu'nun ad değişikliği önerisi oy çokluğu ile reddedildi. 19. maddede yer alan üyelik aidatının miktarı ile ilgili madde ele alındı ve yeni dönemde değişmemesi oy birliği ile kabul edildi.
- 10) Yeni Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulu seçimleri gizli oylama açık tasnifle gerçekleştirildi. Oylamada 91 oyun kullanıldığı anlaşıldı. Seçilen Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulu üyeleri ve aldıkları oylar aşağıda belirtilmiştir.

Türk Farmakoloji Derneği Genel Kurulu Divan Tutanağı

Yönetim Kurulu Asil Üyeleri	Alınan Oy	Yönetim Kurulu Yedek Üyeleri	Alınan Oy
Mehmet Melli	65	Arda Bökesoy (kura çekmeden feragat etti)	41
Hakan Orer	61	Şule Oktay	39
Bahar Tunçtan	52	Nilüfer Turan	32
Mustafa Birincioğlu	48	Faruk Erden	24
Öner Süzer	46	Alper İskit	20
Tanju Özçelikay	44	Banu Tel	14
Sedef Gidener	41	Sevgi Öksüz	9

Denetleme Kurulu Asil Üyeleri	Alınan Oy	Denetleme Kur. Yedek Üyeleri	Alınan Oy
Nurettin Abacıoğlu	75	Melih Altan	24
Rüştü Onur	70	Ersin Yarış	13
Kevser Erol	61	İ. Hakkı Ayhan	4

Yeterlilik Kurulu Asil Üyeleri	Yeterlilik Kurulu Yedek Üyeleri
Emine Demirel Yılmaz	Eyüp Akarsu
Ersin Yarış	Emine Yılmaz Sipahi
Şule Gök	Hakan Gürdal
Fatma Akar	Ongun Onaran

- 11) Dilekler bölümünde, gelecek yönetim kurulu tarafında Tıbbi Toksikoloji Çalışma Grubu oluşturulması; Bilim Felsefesi ve Bilim Tarihi derslerine ders programında yer verilmesi; önerileri yapıldı.
- 12) Genel Kurul toplantı tutanağının imzalanması için divan kuruluna yetki verilmesi, oy birliği ile kabul edildi.
- 13) Gündemin tamamlanması üzerine toplantıya son verildi.

26 Aralık 2003

Divan Kurulu:

Başkan: S.Oğuz Kayaalp

Üyeler: Emine Demirel Yılmaz

Hakan Gürdal

Türk Farmakoloji Derneği

Farmakoloji Eğitiminde Kuşaklararası Bilimsel Etkileşme Seminer Programı

Prof. Dr. Necdet Soykan ve Prof. Dr. Atilla Dikmen Toplantısı, 25-27 Şubat 2004, Kartalkaya, Bolu

“Farmakoloji Eğitiminde Kuşaklararası Bilimsel Etkileşme Seminerleri”nin onüçüncüsü, Prof. Dr. Necdet Soykan ve Prof. Dr. Atilla Dikmen anısına, 25-27 Şubat 2004 tarihinde Kartalkaya, Bolu’da düzenlenecektir. Toplantı Kartalkaya’daki Dorukkaya Ski & Mountain Resort Otel’de yapılacaktır.

KONAKLAMA ÜCRETLERİ:

25-27 Şubat 2004 ortalama 100 kişi 2 gece için

1 kişilik odada kişi başı	270.000.000 T.L.
2 kişilik odada kişi başı	180.000.000 T.L.
3 kişilik odada kişi başı	175.000.000 T.L.
4 kişilik odada kişi başı	170.000.000 T.L.

25-28 Şubat 2004 1 gece ilave gün ile birlikte 3 gece

2 kişilik odada kişi başı	270.000.000 T.L.
3 kişilik odada kişi başı	263.000.000 T.L.

25-29 Şubat 2004 2 gece ilave gün ile birlikte 4 gece

2 kişilik odada kişi başı	450.000.000 T.L.
3 kişilik odada kişi başı	443.000.000 T.L.

0-6 yaş grubu çocuklar ücretsizdir. 7-12 yaş grubu çocuklar ebeveynleri ile aynı odada kaldıkları takdirde konaklama ücretinin yarısını ödeyeceklerdir. Kahvaltı, geç kahvaltı, öğle yemeği, akşam yemeği, öğle yemeği sonrası çay-kahve-pasta-kek servisi, kahvaltı sırasında

sıcak içecekler, 1000-0000 arası yemeklerde ve barlarda alınacak yerli alkollü ve alkolsüz içecekler, gece yarısı çorbası, günlük bir kez tamamlanan minibardaki meşrubatlar, hamam ve sauna ve disko girişleri, fitness center, kapalı otopark, kapalı yüzme havuzu, jakuzi, 8 adet lift çıkışı ücretsiz olup, Doruk Café ve Fast Food birimindeki yiyecek ve içecekler ile diğer hizmetler ekstra ücrete tabidir. Her şey dahil sistem giriş günü 1700’de çay, kahve, kuru pasta-kek ikramı ile başlamaktadır.

Toplantıya katılmak isteyenlerin en geç 9 Şubat 2004 tarihine kadar, Bahar Tunçtan adına Türkiye İş Bankası Beşevler Ankara Şubesi 4543140078039450 no’lu hesaba ya da Bahar Tunçtan adına 1001594 no’lu posta çeki hesabına avans olarak konaklama ücretlerinin yarısını yatırmaları ve aşağıdaki formu doldurarak, dekontun fotokopisi ile birlikte aşağıdaki adrese faks, posta veya e-mail ile göndermeleri gerekmektedir. Odenen avans dışında, geriye kalan konaklama ücreti ve oteldeki ekstra harcamalar nakit veya kredi kartı ile otele yapılabilir.

25 Şubat 2004 tarihinde İstanbul ve Ankara’dan Kartalkaya’ya ulaşım sağlanacaktır. Arzu edenlerin ulaşım istediklerini bildirmeleri ve otobüs bilet ücreti olan İstanbul-Kartalkaya-İstanbul için 50.000.000 T.L. ve Ankara-Kartalkaya-Ankara için 40.000.000 T.L.’yi yukarıda verilen hesap numaralarına yatırmaları gerekmektedir.

Adı Soyadı

Adres

Tel (iş)

Tel (GSM)

Faks

E-posta

Konaklama

25 Şubat

26 Şubat

27 Şubat

28 Şubat

Tek kişilik oda istiyorum

2 kişilik oda istiyorum

3 kişilik oda istiyorum

4 kişilik oda istiyorum

Odama şu kişilerle paylaşmak isterim:

Ulaşım istiyorum

Ulaşım istemiyorum

İstanbul-Kartalkaya-İstanbul

Ankara-Kartalkaya-Ankara

Doç. Dr. Bahar Tunçtan

Mersin Üniversitesi, Yenişehir Kampüsü, Eczacılık Fakültesi, Farmakoloji Ab.D., 33169, Mersin.

Tel (iş): 0 324 341 0605; 0 324 3412815 / 1833; tel (GSM): 0 533 2178095; faks: 0 324 341 0605; 0 324 3413022; e-posta: btunctan@angelfire.com veya btunctan@superonline.com

Neden Yayın Yapıyoruz?

Prof. Dr. Eyüp S. AKARSU

Prof. Dr. Emine Demirel YILMAZ

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Farmakoloji ve Klinik Farmakoloji Anabilim Dalı

İyi Klinik Uygulamaları (İKU) nedir?

Günümüz Türkiye'si'nin akademik koşulları dikkate alındığında bu soruya "tabii ki doçent ya da profesör olabilmek için" diye cevap vermek mümkün. Ancak farmakoloji ile uğraşan bilim insanları olarak, bu cevap bizi çok bağlamıyor ya da bağlamıyordu bir zamanlar. Geleneksel yapımız içinde bilimsel yayın yapmak, "bir yaşam tarzı" sayılmıştır hep. Bu nedenle yukarıdaki soruya bizler "bilimsel verilerimizi paylaşmak için" ya da "büyüklerimizden öyle gördüğümüz için" diye cevap verebiliriz.

Geçen zaman bizlere yayın yapma olgusunun bilimle uğraşan kişiler için en önemli dışa vurum aracı olduğunu öğretti. Yayın yapmak suretiyle fikirlerimizi açıklayabiliyorduk ve bu eylemin sonucunda ortaya çıkan yayımlar, hukuken "fikir eserleri" kapsamında değerlendiriliyordu. Yani bu iş (taşıdığı romantizmin yanı sıra) ciddi; ciddi olduğu kadar da teknik bir işti. Yayın yapacağımız derginin yayın kurallarına uyararak, bu teknik sorunları çözüyorduk. Fakat, kurallar arasında yer alan, etik kurallara uygun iş yapmak ya da "copyright" hakkını devretmek gibi kavramları, hep aynı şekilde algılanmıyorduk.

Yine geçen zaman bizlere gösterdi ki, bilimsel araştırma ve yayın aşamasında (farmakoloji camiası

da dahil olmak üzere) ülkemizde çok ciddi sorunlarla karşılaşmaktadır. Özellikle son yıllarda getirilen yayın sayısı zorunluluğu ve Türkiye'nin bilimsel yayınlar cetvelinde üst sıralara yükseltilmesi ülküsü nedeniyle, bilim insanları neredeyse bir panik havasında bilimsel yayın yapma peşindedirler. Gerekli alt yapı, entellektüel donanım ve kaynak sağlanmaksızın yapılan bu tür güdülemeler sonucunda özellikle akademik kariyerlerinin başında olan insanlar ciddi hatalar yapabilmekte ve bu hataların bedelini de bazen çok ağır ödemektedirler. Ancak yine fark ettik ki, bu "fahiş" hatalarda bile, bir "naif" yön bulunabilmektedir. Bilimsel araştırma ve yayın sürecine ilişkin bazı etik kavramları tartışarak, yorumlayarak ve bu kavramlara eğitim programı içinde yer vererek; bu hataları önleyebilmek olasıdır.

Dolayısıyla, öncelikle bir tespit yapmak zorundayız: Bilim ve yayın etiği kavramları ve bunun yorumlanması, tüm Türkiye'de olduğu gibi, farmakoloji ailesi içinde de önemli bir sorundur. Bizce, bu sorunun kökeninde etik kavramların iyi bilinmemesi yatmaktadır. Bu nedenle sorunun ve çözüm yollarının farmakoloji ailesi içinde kişiselleştirilmeden tartışılmasını ve bir öneriler demeti hazırlanmasını arzu ediyoruz. Bir başlangıç olarak, Prof. Dr. Berna Arda tarafından kaleme alınmış "Bilim Etiği" başlıklı yazıyı, bilgilerinize sunuyoruz.

Bilim Etiği*

Prof. Dr. Berna ARDA

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Deontoloji Anabilim Dalı

Bilimsel bilgi üretimi, hemen tüm pozitif alanlarda, metodik gözlemden başlayarak varsayım oluşturmaya, denetli gözlem ve deneylerin yapılmasına ve sonuçta elde edilen verilerin bilim dünyasına duyurulmasına kadar süren bir olgudur. Bu süreç içerisinde hem bilginin elde edilmesi, hem de bu bilginin yayınlanması söz konusu olduğunda; bilim etiği araştırma ve yayın etiğini de kapsamına almaktadır.

Bilimsel araştırmalar hangi konuda yapılırsa yapılsın, o etkinlik alanındaki sahip olunan ayrıntı bilgisini çoğaltmaya yöneliktir. Eğer herhangi bir araştırma, başına bilimsel sıfatını alacaksa, kimi niteliklere sahip olmak zorundadır. Yani, ancak bilimsel olmanın gerektirdiği koşulları tam olarak taşıyan çalışmalar "bilimsel" olarak adlandırılmayı hak edeceklerdir. Araştırmalarda bilimsellik, salt teknik olanaklara sahip olmakla gerçekleşemez, onun çok daha ötesinde ve ondan çok daha farklı bir özelliktir. Bu da belirli bir yaklaşıma ("mentaliteye") sahip olmayı gerektirir. Araştırmacının yöntemli çalışması elbette bilimsel etkinlikte başarının ön koşullarındandır. Yeterince donanımlı bir çalışma ortamına (laboratuvara, hastaneye vs), araştırmaların sürdürülebilmesine yetecek ekonomik kaynağa sahip olmak, bilimsel çalışmanın maddi ve toplumsal gerek koşullarındandır. Ama; hazırlık, varsayım oluşturma, denetli gözlem ve deneylerin yapılması ve sonuçta verilerin yayınlanması aşamalarında da bilim üreten kişinin kendini etik açıdan da sorgulamasını ve kendisiyle hesaplaşmasını gerektirecek bir süreç içinde bulunması zorunludur (1,2). Bu süreç, hangi alanda çalışırsa çalışsın, ancak yöntem sahibi olan ve "neden, nasıl" sorularını kendine yönelten bilimsel araştırmacı için geçerlidir.

Genel olarak bilimsel araştırmalar için söz konusu edilecek durumlar tıp araştırmaları için de geçerlidir. Bununla birlikte, tıp etkinliği, içerdiği kimi özellikler dolayısıyla ayrıca ele alınabilir. Temel tıp alanı, fizik, kimya gibi alanlardakine benzer biçimde, her bilimsel araştırmada bulunması gereken niteliklerin aynen aranacağı bir alandır. Buna karşılık tedavi edici ve koruyucu tıp etkinlikleri de kendilerine özgü koşullara sahip olmakla birlikte, bilimselliğin gerektirdiği olmazsa olmazların mutlaka sağlanmasının beklendiği alanlardır. Bir başka deyişle, metodolojik açıdan temel bilimlerden ayırdettiren özellikleri olmakla birlikte, klinik tıp içerisinde gerçekleştirilen araştırmaların da sağlam bir bilimsel temel üzerine kurulmaları zorunludur.

Bilimsel bilgi üretimi sürecine etik açıdan bakıldığında çeşitli sorularla karşılaşılır: Etik değerler bilim çalışanı için bağlayıcı mıdır? Eğer öyle ise, bu ne düzeyde gerçeklik kazanmaktadır? Bilimsel etkinlik kimin için yapılmaktadır? Bilimsel bilgi üretenler kime karşı sorumludur? Bilim çalışanı sadece kendine mi hesap vermek durumundadır? Yoksa bu hesaplaşmanın muhatabı, onun da üyesi bulunduğu toplum mu olmalıdır?

"Eğer bilim adamları kendilerini yalnızca bilgi için bilgi toplamayla sınırlarsa, bilim sakat kalacak ve yeni buluşlar yeni dertler getirecektir. Zamanla, keşfedilebilecek her şeyi keşfedebilirsin, ama ilerlemen insanlıktan uzak bir ilerleme olacaktır. Seninle insanlık arasındaki uçurum bir gün o kadar büyüyebilir ki, senin yeni bir buluş üzerine duyduğun coşkunun karşılığı evrensel bir dehşet haykırışı olabilir".

Bertolt Brecht (Life of Galileo)

"Bilim toplum içindir" biçiminde özetlenebilecek bu yaklaşım, bilim üreten topluma, hatta tüm insanlığa karşı temel bir sorumluluk duyması gerektiğini savunur(3). Buradan yola çıkarak, bilimsel gerçekle toplum yararının çatışma durumlarının ayrıca incelenmesi, zorunlu olan etik sorunlar yarattığını söylemek doğru olacaktır.

*Yazarın 2003 yılında "Anestezi ve Reanimasyon Dergisi"nde yayınlanan "Bilim Etiği Üzerine" adlı makalesinden kısaltılarak alınmıştır.

BİLİM ETİĞİ TEMEL İLKELERİ

Bilim etiği; bilimsel araştırma sürecinde beliren değer sorunlarının çözümünde bilim toplumunun vicdanının temsilcisi olan ilkeler bütündür (4). Tıp alanında üretilen bilgilerin etik açıdan ele alınmasından söz ediyorsak, bu konunun başta hekimler olmak üzere tüm sağlık çalışanları, biyoetikçiler, tıp sosyologları, yasa koyucular ve benzeri uğraş sahipleri gibi... oldukça geniş bir kesimin ilgi alanına girdiğini görürüz.

Temel olarak, bilim çalışanlarının toplumun gözündeki güvenilirliklerini korumak ve pekiştirmek için, etkinlikleri sırasında, bilimsel ölçütler yanı sıra etik ilkelere de uymaları bir zorunluluk olarak görülmektedir (5-7). Tıp araştırmaları özelinde, uluslararası bildirge metinlerine de çıkış noktası oluşturan bu ilkeler "zarar vermemek", "saygı", "gizlilik", "bilgilendirmeye dayalı rıza (onam)" gibi denek haklarını gözetmeye dayalı bir nitelik taşımaktadır (8-11).

Burada, doğrudan araştırmacılar için söz konusu edilebilecek ve yayın etiği açısından da son derece ön planda olan temel ilke "dürüstlük" olsa gerektir. Bilim çalışanlarının toplumda "entelektüel seçkin" bir konumda bulduklarını "teorik" olarak söylemek mümkündür. Batuhan' a göre, bilimsel doğruların peşinde olan, onlara ulaşmayı hedeflemiş bir uğraşın yürütücülerinin "doğruya ihanet etmeleri"nin bu durumla bağdaşır bir yanı yoktur (12). Genelde araştırmacıların, bilimsel bilgi üretiminde dürüstlüğün "uzun vadede en karlı davranış" olduğunu bildikleri ve yine genelde davranışlarında bu yaklaşımın egemen olduğu "ampirik olarak" söylenebilir. Burada dürüstlük ilkesinin çiğnenmesinden kaynaklanan kimi etik dışı örneklerle değineceğiz.

Bilimsel bilgi üretimi sürecinde dürüstlüğün göz ardı edilmesi sonucu ortaya çıkan aldatmacaları Batuhan (12) başlıca iki gruba ayırmaktadır :

a) Şarlatanlık: Yerleşik bilimsel yöntemlerin hiçe sayılarak ve sistemli bir araştırma çabası gösterilmeksizin saf ve bilgisiz insanların yanıltılmasıdır. Şarlatanların genel özellikleri; kendilerini birer "deha" olarak görmeleri, bilgi düzeylerinin düşük olması, genellikle tek başlarına çalışmaları, bilim gruplarının yeni ve çığır açıcı düşüncelere karşı önyargılı olduklarını savunmaları, megalomani belirtileri göstermeleri, özellikle bir "icat" söz konusu olduğunda tam bir gizlilik sergilemeleri ve neredeyse saplantı halini alan sadece bir tek konuyu işlemeleri olarak belirtilmektedir. Bu gibi kimselerin

teşhir edilmesinin, genel toplum düzeyinde bilime duyulan güvenin korunarak sürdürülebilmesi için gerekli olduğu da dile getirilebilir. Ülke olarak NO ekstresi ile ilgili deneyimlerimizi hatırlayalım.

b) Sahtekarlık: Bilimsel yöntemlere ve etik kurallara uyuyormuş gibi görünüp, öteki bilim çalışanlarının aldatılmasıdır. Sahte bilim üretimi ve bilim politikalarını belirleme gücünü elinde tutma açısından Lisenko' nun bu açıdan çarpıcı bir örnek olduğunu belirtmek gerekir(13) . Bu tür etik dışı örnekler araştırma ve yayın aşamalarında ortaya çıkmaktadır.

Hiç yapılmamış bir araştırmayı yapılmış gibi göstermek, deney verilerini manipule etmek (ortalamadan sapsın olanlarla oynamak, sadece hipotezi destekleyen verileri bildirmek...) araştırma aşamasında yapılan aldatmacalardandır (8,14,15). Yayın aşamasında da korsanlık ya da yağmacılık (aşırımacılık) olarak adlandırılan; yani başka araştırmacıların verilerini izinsiz kullanmak ile başkalarına ait yazıları, çalışmalarını kendisine aitmiş gibi sunmak biçiminde başlıca iki etik dışı örnek bulunmaktadır (12,16). Haksız imza konusu da yayın etiği açısından üzerinde durulması gereken konulardandır. Bir çalışmaya emek vermemiş kişilerin adlarının o çalışmadan yola çıkılarak hazırlanmış makalede yer alması ne kadar etik dışı ise, çalışmaya emek verdiği halde adlarını yayına hiç sokamayanların durumu da yayın etiğine aykırı bir başka durumu sergiliyor olsa gerektir (17). Bunların yanısıra, aynı araştırmanın içerdiği değişkenlere göre birden fazla yayına dönüştürülmesi de bir başka yayın etiği ihlalidir. Ulaşılmamış kaynakları kendi kaynak listesinde gösterilmesi, kaynak olarak gösterile bile, bir makalenin aynen "kes- yapıştır" ile monte edilmesi, araştırmacının kendi yorumunu ve kendi anlatımını içermemesi de üzerinde durulabilecek öteki örneklerdir.

EDITORYAL ETİK

Yayın etiği açısından sadece araştırmacıların/yazarların değil; bunun yanı sıra editörlerin de sorumlulukları olduğu dile getirilmektedir (15, 18, 19, 20). Bu sorumluluğun danışmanların seçiminden, gündemin belirlenmesine ilişkin farklı biçimleri ve yazılar üzerinde çeşitli "kalem oynatmaları" yapma haklarının bulunup bulunmadığına ilişkin çeşitli görünümleri etik açıdan ele alınmalıdır. Cantekin olayının (21) hem araştırma etiği, hem de editöryal etik bağlamında son derece önemli olduğu kanısındayım.

Bilim Etiği

Yayın etiğiyle ilgili sorumluluk hiyerarşisinde en önde bulunmasalar da, yayıncılar işlevleriyle paralel olarak önemli düzeyde sorumluluk taşımaktadırlar. Çünkü bilimsel gündemin saptanmasında onlar oldukça belirleyici konumdadırlar. Hem bilimin doğası gereği, hem de bilim toplumunda "publish or perish" gibi bir ilke geçerliyken, araştırmacıların çalışma sonuçlarını kendilerine saklamaları beklenemez. Bu aşamada da editör sorumluluğundan ve bir "editorial ethics"den söz etmek yersiz olmasa gerek .

Editörlerin ve yayın kurullarının görev tanımlarındaki belirsizliklerin giderilmesi ve yayın etiği başlığı altında editörlerin sorumluluklarının, yetkilerinin ve müdahale alanları ile "kaliteli ve özgün araştırma"nın özelliklerinin belli standartlar gözetilerek acilen netleştirilmesinin ve ülkemizdeki tüm yayın sorumluları tarafından benimsenmesinin gereği çok açıktır.

SONUÇ

Öncelikle, araştırmanın yapılabilişliliği konusunda yeterince "donanımlı" olup olmadığı, araştırmacının sorgulamasını gerektiren bir durumdur. Burada sözü edilen donanımlılık; hem kuramsal bilgi düzeyinde hem de teknik olanaklar düzeyinde donanımlı oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin toplanması aşamasında objektiflik, verilerin "müdahalesiz" elde edilmesini zorunlu kılmaktadır. Araştırmacının deney sonuçlarıyla "oynayarak" ya da hiç deney yapmaksızın "sağladığı" ve yayınladığı sahte veriler, kesinlikle, etik dışı olarak değerlendirilir . Değerlerin yanlış bir etki vermesine yol açacak biçimde ön yargı ile sunulmaları da yayın etiğiyle bağdaşmamaktadır.

Bilim dünyasında saygınlık kazanmak, çalışılan kurumun genel politikasına ters düşmemek, finansörlerin desteğini sağlamak ve/veya sürdürmek gibi amaçlara ulaşmak için; hem araştırma tasarımında, hem de verilerin değerlendirilmesinde etik dışı tutumlar sergilenebilmektedir.

İzni olmaksızın bir başkasının basılı materyalini (düşüncelerini, çizimlerinin, verilerini vb) kullanmak çalıntı yapmaktır, bu davranış "bilimsel hırsızlık" olarak değerlendirilebilir mi? Öyle olsa gerekir.

Bilimde evrenselliğin yakalanabilmesi için, anlambilgisel ve metodolojik eş uyumun sağlanması kadar, "etik standartlar"ın belirlenmesi de oldukça önemli görünmektedir. Yapılan çalışmaların yayın

aşamasında "etik kurul onayı"nın aranıyor olması, bu standartların bilim toplumunda kabul gördüğünü göstermektedir. Araştırmacının, her aşamada "gerçekten değer mi?" sorusunu kendisine yöneltmesi gerekli görülmektedir. Öyle ki bu sorunun yanıtı olumsuz olduğu anda, çalışma o düzeyde bırakılabilmelidir.

Yukarıda araştırma etiği için sözü edilmiş olan kavramlarda "amaç-araç ayrımı"nın yapılması öncelik taşıyan bir zorunluluktur. Gizlilik saygı, vs gibi kavramların kendi içlerinde "amaç" haline gelmesine meydan verilmemelidir. Söz konusu kavramlar araştırmacının amaçlarına hizmet eden araçlar olmasıdır. Bu açıdan bir dengenin sağlanması metodolojik başarıyı gerçekleştiren etkenlerdendir.

Sonuç olarak, etik değerlerin her alanda olduğu gibi, araştırma ve yayın alanında da ortaya çıkan bir özelliğini vurgulamalıyız. O da bunların uğraş sahibi için onun eylemleri, yapacakları konusunda "bir çerçeve çizici", "sınırları belirleyici" özelliği olsa gerektir. Sözü edilen sınırlar "yapılması olanaklı olan" ile "izin verilen" arasında bulunan sınırlardır. Bu anlamıyla, tıp araştırmaları ve yayımları da içinde olmak üzere, etik düşünce "herkesin her istediğini yapamayacağı" biçiminde bir sınırlayıcılık taşımakta, bunun çok önemli bir sonucu olarak da, bilim adamının kendini sorgulaması zorunluluğunu ortaya koymaktadır.

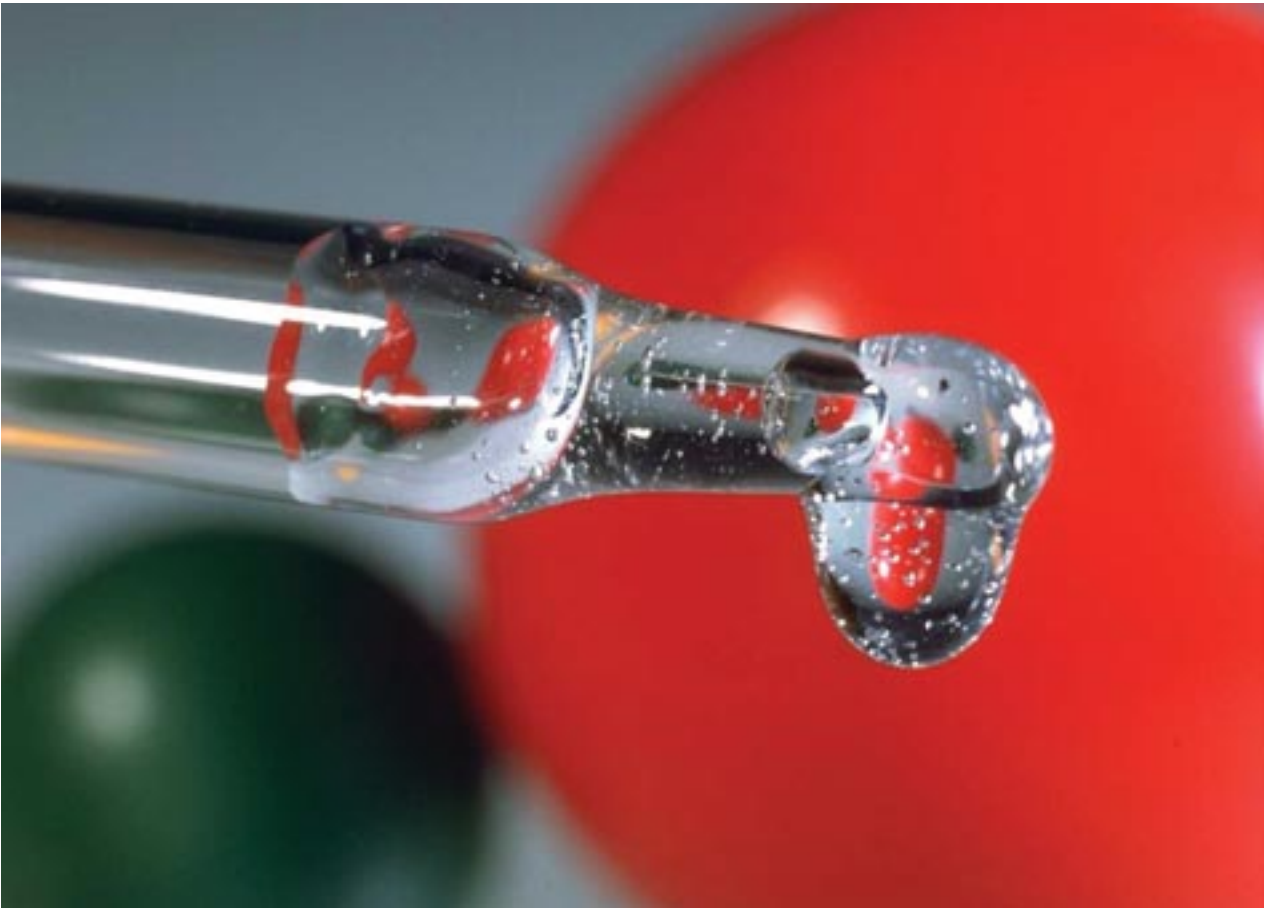
"Bilim ve etik el sıkışmak zorundadır"

Kaynaklar

- 1) Brandon S. Ethics, economics and science (editorial) J R Soc Med 1991; 84 (10): 575-577.
- 2) Koshland DE Jr. Credibility in science and the press(editorial) Science 1991;254(5032):629.
- 3) Brecht B. Life of Galileo. Collected Plays, Vintage Books, Random House, 1972; 5:94.
- 4) Berg K, Tranoy KE. Research Ethics Progress in Clinical and Biological Research Vol., New York, 1983; 128 xii-xvi.
- 5) Der Kolisch P. The ethics of using scientific data obtained by immoral means (letter) N Y State J Med 1991; 91(10).
- 6) Marion JE. Ethics and the scientist, Poulth, Science, 1991;70(2): 284-288.
- 7) Siegel HS. Ethics in research. Poulth. Science, 1991; 70(2):271-276 .

Bilim Etiği

- 8) Arda B. Etik açıdan bilimsel araştırma ve yayın etiği. Dermatopatoloji Dergisi 1994; 3: 146 – 149.
- 9) Lynoe N, Sandlund M, Dahlquist G, Jacobsson L. Informed consent: study of quality of information given to participant in a clinical trial. British Medical Journal, 1991; 14 (6803): 610-613.
- 10) Rentley-Cooper JE. Protecting human research from an invasion of privacy: the unintended results of the Commonwealth Privacy Act 1988; Aust J Public Health 1991; 15(3): 228 - 234.
- 11) Cooper JE. Balancing the scales of public interest: medical research and privacy. Med J Aust 1991; 21 155(8): 556-560.
- 12) Batuhan H. Bilim ve şarlatanlık. YKY İkinici baskı. İstanbul, 1994; s. 24, 41 - 50, 174 - 187.
- 13) Arda B. Bilim etiği açısından Lisenko örneği. TK Tıbbi Etik 1997. 5(3): 107 - 110.
- 14) Kansu E, Ruacan ř. Bilimsel yayıncılık ve editörlük etiği. Biyoetikten Seçmeler Biyoetik Derneği Yayını No:1, Ankara 1996;46-47.
- 15) Smith R. Misconduct in research: editors respond. BMJ 1997; 26; (7102): 201 - 2.
- 16) Williams N. Editors seek ways to cope with fraud. Science 1997;14; (5341): 1221.
- 17) Caelligh AS. Credit and responsibility in autorship (editorial) Acd Med 1991; 66 (11): 676-677.
- 18) Arda B. Editöryal etik üzerine editöre mektup ve editörün yanıtı. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 1995; 48(2): 1 – IV.
- 19) Editors and ethics.(Aunonym) Nat Med 1997 ; 3(12): 1301.
- 20)Robert JG. Publishing in our Journals: ethics and honesty (editorial). Anaesth Intensive Care 1991; 19(2):163-4.
- 21) Rennie D. The Cantekin's affair (editorial comment) JAMA 1991;266 (23):3333-3337.

Yenidoğan Tavşan Kalbinde Yağ Asidi Oksidasyonunun Gelişimi

Dr. Arzu ONAY - BEŞİKCI

Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmakoloji
Anabilim Dalı

Yetişkin kalbinin enerjisi yağ asidi ve glukoz oksidasyonundan, fetus kalbinin enerjisi daha çok laktat oksidasyonu ve glikolizden elde edilir. Doğumu izleyen sürede yağ asidi oksidasyonu artar ve kalbin en önemli enerji elde etme yolağı haline gelir.

Bu tez çalışmasının bir bölümünde malonyl CoA'nın carnitine palmitoyltransferase I (CPT I) üzerindeki inhibe edici etkinliğinin yağ asidi oksidasyonunun gelişiminde oynadığı rolü inceledik. Doğumdan sonra doku malonyl CoA düzeyi azalarak CPT I üzerindeki inhibisyonu azaltmaktadır. Yedi günlük tavşanlar kullanarak yağ asidi oksidasyonunda görülen bu artmanın daha önceleri bildirildiği gibi doku karnitin düzeyindeki değişikliklerden değil, malonyl CoA düzeyindeki azalmadan kaynaklandığını gösterdik. Malonyl CoA'nın yağ asidi oksidasyonunda oynadığı bu düzenleyici rolü daha güçlü bir şekilde ortaya koyabilmek için myokarda gelen yağ asidi konsantrasyonunu artırarak myokardın yağ asidi oksidasyonunu stimüle ettik. Yağ asidi oksidasyonunda gördüğümüz artışa malonyl CoA düzeylerinde azalma eşlik etti.

Çalışmamızın bundan sonraki bölümlerinde adipositlerden salıverilen adiponectin adlı peptid hormonun glukoz ve yağ asidi metabolizmalarına etkisini inceledik. Adiponectin ve adiponectin'in proteolitik bir ürünü olan gAd'nin hem iskelet kasında hem de kardiak myositlerde yağ asidi oksidasyonunu artırdığı ve bu artışa AMP-activated protein kinase

(AMPK) adlı stres-kinazın aracılık ettiği bildirilmiştir. AMPK, acetyl CoA carboxylase (ACC) enzimini fosforilasyonla inhibe eder. Yenidoğan döneminde plazma adiponectin miktarının arttığını gösterdik. İnsan da dahil olmak üzere şimdiye kadar incelenen bütün türlerde doğumu izleyen süt emme dönemi boyunca plazma insülin düzeyi fetusa oranla daha az olduğundan adiponectin ve gAd'nin yağ asidi oksidasyonu üzerine etkisini insülin varlığında ve yokluğunda yaptığımız izole kalp perfüzyon sisteminde inceledik. Adiponectin ya da gAd insülin varlığında yağ asidi oksidasyonu üzerine etki göstermezken insülinin ortamda bulunmadığı koşullarda gAd yağ asidi oksidasyonunu artırdı. Yağ asidi oksidasyonunda gözlediğimiz bu artış AMPK, ACC ve malonyl CoA'daki değişiklikten bağımsızdı.

Sonuçlarımız insülin düzeyindeki azalma ve gAd düzeyindeki artmanın yenidoğan döneminde yağ asidi oksidasyonunda gerçekleşen artışa katkıda bulunduğunu göstermektedir.

Kalp Yetmezliğinde β -adrenerjik Sinyalizasyonunun Rolü Nedir?

Özet ve Çeviri:

Arş. Gör. Şahika GÜNER

Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmakoloji
Anabilim Dalı

Kardiyomiyositlerde β_1 , β_2 ve β_3 olmak üzere üç tip beta adrenoseptör belirlenmiştir. β_1 -AR' ler kalpte en fazla bulunan alttıptir ve katekolaminlerin pozitif inotropik ve kronotropik etkilerinden genel olarak bu alttıptir sorumludur. β_2 -AR' ler kalp fonksiyonlarını artırmakla beraber β_1 ' lerden farklı olarak klasik olmayan sinyal yollarını da aktive edebilmektedirler. Kalp yetmezliğinde sempatik sinir sistemi aktive olur ve buna bağlı olarak kardiyak β -AR lerin sayısında ve fonksiyonlarında azalma görülür. Böylece β -AR "downstream" mekanizmaları değişir. Bu değişiklikler adaptif ya da maladaptif olabilir. Klinikte β -AR antagonistleri kalp yetmezliği tedavisinde çok önemli gelişmeler göstermiştir. Ama bu antagonistlerin etkilerini, β -AR sistemi bloke ederek mi yoksa resensitizasyon oluşturarak mı yaptıkları halen tartışılmaktadır.

İnsan kalbinde β_1/β_2 - adrenerjik reseptörler 70:30 oranında bulunurlar ve her iki alttıptir de kardiyak frekans ve kontraktileti artırır. β_3 - adrenerjik reseptörler ise negatif inotropik etkilere aracılık ederler, ancak rollerinin ne olduğu henüz bilinmemektedir. Bu üç β -AR de kardiyomiyositlerde farklı hücre içi sinyalizasyona ve fonksiyonel özelliklere sahiptir.

β_1 -AR' ler kardiyak kasılmaya neden olurken β_2 -AR' ler düz kasları gevşetmektedir. Her iki reseptör de Gs proteini ile kenetlenerek cAMP düzeylerini artırır ancak farklı "downstream" sinyalizasyonu düz kaslarda kontraktileti azaltırken kardiyomiyositlerde arttırmaktadır. Bununla birlikte, β_1 -AR'ler damarlarda gevşemeye β_2 -AR'ler ise kardiyak kontraktilete artışa neden olmaktadır. Kalpte β_1 -AR' lerin baskın oluşu kalp fonksiyonlarının %70-%80' ninin bu reseptörler üzerinden olduğunu göstermektedir. Ancak reseptör ekspresyonları oldukça az olduğundan (50-70 fmol/mg membran protein) yedek reseptörleri de sınırlıdır. β_3 -reseptörler yaygın olarak adipoz dokuda olmasına karşın çeşitli araştırmacılar tarafından β_3 -reseptörlerin etkileri ve mRNA' ları insan, gine domuzu ve köpek kalbinde ve miyositlerinde gösterilmiştir. Ancak β_3 -reseptörler adipoz dokuda Gs-kenetli mekanizmalara aracılık ederken kardiyak dokuda Gi/nitrikoksit aracı olarak negatif inotropik etki oluşturmaktadır

Beta adrenerjik reseptör sisteminin kalp yetmezliğinde önemli rolü olduğunu gösteren kanıtlar bulunmaktadır. Kalp yetmezliği olan hastalarda belirgin sempatik sinir sistemi aktivasyonu vardır. Birçok çalışmada β -AR sistemindeki değişiklikler gösterilmiştir. Kalp yetmezliğinin şiddeti ile orantılı olarak β_1 -AR'lerin protein ve mRNA düzeyinde %50-60'a varan azalma olurken, β_2 -AR düzeylerinde değişim olmaz ancak Gs-proteinleriyle kenetlenmeleri bozulur. Kalp yetmezliğinde neden selektif olarak β_1 -AR'lerin azaldığı hala kesin olarak bilinmemektedir. β_2 -AR'ler ise GRK'lerce (GRK2 ve GRK5) fosforillenerek desensitizasyona uğatılırlar. Bunlara ek olarak, kalp yetmezliğinde Gai ve mRNA' larının iki kat arttığı da bulunmuştur. Bu durum Gs-kenetli reseptör sisteminin yanıt verirliliğinde

azalmaya yol açmaktadır. Köpeklerde oluşturulan deneysel kalp yetmezliği modellerinde β -reseptör sistemin hız kısıtlayan basamağını oluşturan Gas, adenilil siklaz V ve VI düzeylerinde azalma saptanmıştır. Kalp yetmezliğinde β -reseptör sistemindeki bu değişiklikler birçok kez gösterilmesine karşın bunların nedeni tam olarak netleşmemiştir. Kalp yetmezliğinin neden olduğu katekolamin artışının bu değişikliklere yol açarak kardiyak kontraktiletiyi bozacağı düşünülmektedir.

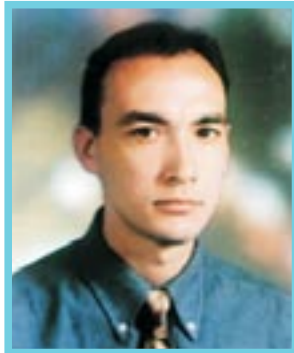
β -reseptör sisteminde meydana gelen bu değişimler sürekli β -reseptör uyarılması sonucu oluşan aritmiler, enerji dengesizliği, hipertrofi ve apoptosis gibi bozukluklara karşı koruyucu bir mekanizma olabilir. Ancak bu değişimler kısa dönemde kalbe yararlı olabilirken, uzun dönemde kalp için daha da zararlı sonuçlar oluşturabilmektedir.

Klinikte ilk kez 1970' te β -adrenerjik reseptör antagonistlerinin kalp yetmezliğinde kullanımına başlanmış ve günümüzde standart tedavi olmuştur. Bisoprolol, Metoprolol ve karvedilol ile yapılan üç büyük çalışmada bu grup ilaçların kalp yetmezlikli hastalarda

ölüm riskini üçte bir oranında azalttığı gösterilmiştir. Bu ilaçların kalp yetmezliğindeki yararlı etkileri diğer grup ilaçlardan daha fazladır. Beta reseptör blokerlerinin kalp yetmezliğinde uzun süre kullanımı sonucu oluşan negatif inotropinin nasıl kardiyak endeksi, ekzersize toleransı ve yaşam süresini uzattığı bilinmemektedir. Ancak bu paradoksik durum için 2 temel mekanizma önerilmektedir. 1) sürekli olarak β -1 AR uyarılması sonucu oluşan zararlı etkileri önlenmesi, 2) kardiyak β -reseptör sistemin resensitize edilmesi.

Beta adrenerjik antagonistlerin birçok avantajları olmasına karşın henüz yanıtlanmamış birçok temel soru bulunmaktadır.. Kalpte neden üç farklı beta reseptör vardır? Bu alttipler arasındaki farklar nelerdir? Kalp yetmezliğinde beta adrenerjik reseptörlerdeki değişiklikler yararlı mı yoksa zararlı mıdır? Beta adrenerjik reseptör sistemi kalp yetmezliğinin patogenezi ne tür bir rol oynamaktadır? Beta blokerlerin kalp yetmezliğinin tedavisindeki terapötik etkilerinin mekanizması nedir? Bu soruların yanıtları, dogal olarak, deneysel ve kontrollü klinik araştırmalardan sonrasında verilebilecektir.

Yeni Üyelerimiz

Dr. Hakan KAYIR
GATA

Dr. Fatih İLKAYA
19 Mayıs Üni. Tıp Fakültesi